

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Siaril trg 2/I — Nefrankirano pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četiri leta Din 1500, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas, po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske Uskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopis se ne vrača

Prvi maj — praznik dela!

Hočemo razbiti kapitalistično družbo: Zahtevamo pravico za vsakega in povsod. Hočemo ustvariti novega človeka, krščansko socialistično družbo! Človek mora biti središče vsega življenja! Proletariat kot ogromna večina človeštva odločuj v kulturi, gospodarstvu in politiki!

Zahtevamo popolno svobodo združevanja in zborovanja. Zahtevamo, da se priznajo strokovne organizacije kot popolne zastopnice delavstva. Zahtevamo dosledno zaščito delavskih zaupnikov. Zahtevamo ostro izvajanje osemurnika in socialne zakonodaje, uvedbo splošnega brezposelnega in starostnega zavarovanja, družinske plače. Zahtevamo soodločevanje delavstva v podjetjih.

V borbi za gospodarsko povzdigo delavstva smo solidarni s proletariatom vsega sveta. Hočemo svetovni mir! Imamo pravico do vsega: delamo! Delu slava, delu čast!

Živel prvi maj!

Naša majska parola 1928.

Naš majnik je zopet tu. Po naših shodih se bo razlegalo, da je proletariat zatiran, da pa bo verige kapitalizma strl in vstal kakor mlad junak v svitu novega dneva. Pa bo zopet prišel majnik za majnikom in delavstvo bo slej ko prej zasluženo in odvisno od kapitalizma. Proletariat se stalno dviga, toda zelo počasi, in to dviganje je vedno moteno in pretrgano po večji ali manjši reakciji. Najbolj pa ovira napredek delavstva in njegovega gibanja odvisnost od kapitalističnega mišljenja; to je, kar moramo na današnji dan delavstvo povedati kot naše majsko sporočilo.

Neobhodni pogoj za zmago je, da smo edini, trdno združeni in med seboj v enem prepričanju zvezani. V vrstah delavskega pokreta ne sme biti hinavcev, omahljivcev in izdajavcev; ne sme biti nezvestobe. Naš pokret se mora zamesti na vsakega, ki je v njegovih vrstah, da ne bo igral dvolične vloge; z eno besedo, delavski borci morajo biti značajni, pošteni in se ne smejo nikoli premakniti s poti niti za las. Le tako je mogoče premagati kapitalizem in utrjevati temelje pravične človeške družbe.

Kapitalizem kot sistem izvira iz človeškega egoizma, iz pohlepa po bogastvu brez ozira, ali ima tudi sosed kaj ali nič, iz želje to bogastvo množiti na račun tujega truda in drugega izkoriščati, iz dobičkaželjnosti, ki ne pozna nobene morale, nobenega ozira do sočloveka, nobenih zakonov skupnosti. To vdušje rodi sebične, koristolovske in breznačelne ljudi in takih je tudi med delavstvom dosti, bodisi med voditelji bodisi med množico. Takim delavski pokret ni cilj, ampak samo sredstvo; ni najvišja in najsvetejša zadeva, za katero je treba vse žrtvovati, ampak samo pripomoček, da sami pridejo naprej, da od stvari imajo oseben dobiček. V časih preizkušnje, borbe, načelne bistritve, kadar je sloga najbolj potrebna, bo tak človek prvi prelomil enotno fronto, bo skušal na dve strani operirati, se bo nagnil tja, kamor mu bolj kaže. Kadar mu prija, je skrajno radikalen, če pa mu je bolj v korist nasprotno, bo škilil na desno.

Letošnjega prvega majnika poglejmo sami vase, premotrimo svoj lastni krščanski socialistični pokret in sklenimo, da osredotočimo svoje sile okoli notranje ureditve svojih vrst. Recimo si resno in odločno, da je v zgozja delavstva naša najpomembnejša naloga, vzgoja vsakega posameznika, izbor pravega vodstva. Nikomur se ne sme poveriti nobeno mesto, nobena funkcija, ne v podružnicah ne v centrali, kdor ni popolnoma preizkušen, od prvega do zadnjega atoma svojega bistva naš, čisto vdan ideji, zvest služabnik krščanskega socializma, ki nikjer ne išče sebe, si pokreta ne udinjuje, ampak je sam pokoren našim načelom do popolnega zatajevanja samega sebe. Več je v takem pokretu kot je naš zvestoba, značajnost in neuklonljiva odločnost ter idealizem, nego umska inteligenca in poslovna ter politična sposobnost. Vse to slednje je dobro in potrebno, toda brez moralne trdnosti ne pomeni nič, nego le še bolj škoduje. Kristus je osvojil svet z dvanaest vernimi ribiči.

Najboljše svoje sile pa moramo vreti na moralno vzgojo naše delavske mladine. Treba je skrbeti za njeno umsko načelno izobrazbo, toda prvo je izobrazba naših Krekoveev v značaje, v požrtvovalne delavce in neuklonljive borce. Breznačajnost, neznačajnost in izdajstvo se mora po pravi krščanski socialistični vzgoji onemogočiti. Tako bo treba delati eno, dve desetletji, pa bomo kmalu praznovali majnik zmage zatiranih in izkoriščanih. To bo zmaga novega duha, zmaga načel, dejansko izvajanih v zasebnem življenju in javnem delovanju vsakega posameznika, to bo zmaga vzgojnega notranjega dela na vsakem izmed nas. Brez tega bi zmaga delavstva pomenila samo začetek novega suženjstva. Če pa napravimo iz vsakega delavca resničnega krščanskega socialista ne po besedi, ampak po duhu in praktičnem življenju, potem bo zmaga delavstva tudi zmaga vsega človeštva, zmaga pravice in ljubezni. Zato bodi naše geslo: moralna okrepitev naših vrst, obnova, izčiščenje, poglobljenje krščanskega socializma v naših srcih, brezobzirna izločitev vseh dvomljivih, polovičarskih in sebičnih elementov. Krščanski socializem mora biti čist kot kristal! To je naš letošnji majski pozdrav in parola!

Političen pregled.

Takoj po pravoslavnih velikonočnih praznikih se je v Belgradu oživilo politično življenje. Vrnil se je kralj, dalje predsednik vlade in ministri. Začele so se seje ministrskega sveta. Ministrski svet je takoj vzel v razpravo stanovanjski zakon in vprašanje decentralizacije državnih poslov. Posamezni ministri že pripravljajo uredbe o prenosu raznih upravnih poslov na pokrajinske oblasti. Načrt novega stanovanjskega zakona je že izdelan. Predložen bo narodni skupščini kot nujen. Veljal bo od 1. maja 1928 do 1. maja 1929. Narodna skupščina se bo sestala v četrtek 26. aprila in bo takoj vzela v razgovor stanovanjski zakon. V torék je začel s sejami finančni odbor. — Predsednik vlade Vukičević je sklical preteklo nedeljo v Velikem Bečkereku veliko zborovanje radikalne stranke, na katerem je obračunal z nezadovoljnimi dr. Ninčičem, Božo Maksimovičem in Stojadinovičem. — Notranji minister dr. Korošec je odšel na ispekcijsko potovanje v Južno Srbijo. O njegovem potovanju obširno poročajo vsi belgrajski listi. Povsod je bil zelo ljubeznivo in svečano sprejet. Razgovarjal se je z ljudstvom in mu dal priliko, da mu izreče svoje pritožbe. Uradništvu je povsod strogo naročil, da se drži zakona. — V naši državi se te dni mudijo župan in občinski svetniki mesta Prage. Dragi češki gostje so bili povsod zelo ljubeznivo sprejeti. Obiskali so Belgrad, Zagreb, in Ljubljano. Brez dvoma je bil sprejem najbolj prisrčen v Ljubljani. — V sredo se je po daljši odsotnosti vrnil v Belgrad zunanji minister dr. Voja Markinković ter zopet prevzel posle svojega ministrstva.

Moč delavske solidarnosti.

Vodstvo parne žage veleposestva Ravnik pri Planini si je nadelo nalogo, da za vsako ceno ubije delavsko organizacijo na tej žagi, delavstvo pa prisili, da se slepo uda v milost in nemilost kapitalizmu. Za doseg tega namenja se je od strani uprave zadnje čase pričelo sistematično preganjanje in odpuščanje organiziranega delavstva. Odpuščen je bil predsednik delavskih zaupnikov, odpovedana so bila stanovanja in še celo pošta, ki je bila naslovljena na posamezne funkcionarje te skupine, je romala po sumljivih potih predno so jo prejeli naslovljenci. Z eno besedo ubiti organizacijo, delavstvu pa zamašiti usta, da ne bi moglo povedati resnice. To je bil namen navedene uprave. Delavstvo se tega ni ustrašilo, ni klonilo glave, temveč je solidarno nastopilo proti nastopanju gotovih gospodov ter sklenilo, da bo do skrajnosti branilo svoje pravice in organizacijo. V petek 20. t. m. zvečer je bil sklican širši sestanek delavstva, na katerem je zvezni tajnik Lombardo v poldrugournem stvarnem govoru ožigosal krivično postopanje delodajalcev nad delavstvom. Sestanku sta prisostvovala tudi dva gospoda od uprave, ki sta prejela tudi vsak svoj delež in imela dovolj prilike zvedeti kaj je delavska organizacija, kakšni so njeni nameni in cilji. Na sestanku je bil navzoč tudi gospod župan Zihlerl iz Planine, ki se je pridružil izvajanju tov. tajnika Lombarda in obljubil, da bo tudi on zastavil vso svojo moč, da se prepreči preganjanje delavstva in da se prizadete krivice popravijo.

V soboto, dne 21. aprila, so se vršila med zastopniki podjetja ter zastopniki delavstva in organizacije pogajanja, ki so po zaslugi obojestranske objektivnosti in uvidevnosti prinesla popoln sporazum na ta način, da se vse priza-

dete krivice popravijo in odstranijo vsa nesporazumljenja, ki so bila precej vzrok, da je prišlo do ostrejšega nastopa organizacije. Delavstvo ima sedaj zopet eno šolo več in si je brez dvoma povdvojilo moč delavske samozavesti v boju za svoje pravice. Organizacija pa je odnesla prapor zmage, ker je povzdignila pravico nad krivico.

Naša nujna naloga.

Prvi maj bi moral biti tudi dan pregleda dela delavskih organizacij. Ako mi pregledamo svoje delo, ugotovimo, da je naša strokovna organizacija postala močna kulturna organizacija, da je naša kulturna organizacija napravila krepak korak naprej. Ni pa tako napredovala naša gospodarska organizacija. Ustanovila se je sicer I. delavska hranilnica in posojilnica v Mariboru, ustanovila se je Gradbena zadruga »Delavski dom« v Ljubljani, a to je premalo.

Predno moremo upati na brezpogojni uspeh nekreditnih zadrug, moramo pač ustvariti svoje lastno delavsko denarno združništvo, na katerega bomo mogli opreti nekreditno združništvo, konzumne, stavbne zadruge.

Pisalo se je: »Vsak delavski okraj delavsko posojilnico!« Pa ne zato, da povišajo te delavske zadruge število delavskih zadrug, ampak zato, da dvignemo štedenje v naših vrstah. Koliko napravimo po nepotrebnem, nihče ne ve in tudi si po drugi strani ne more nihče predstavljati, kako silo bi tvoril kapital, zbran iz teh prilivov. Da ustanovljamo delavske posojilnice, je nujno. Potom posojilnic pa moramo dvigniti štedljivost delavskih slojev in to potom male štednje, potom obveznih vlog (da pobirajo kar zaupniki ob plačilnih dneh), potom propagande med mladino z raznimi nagradnimi razpisi in z ustanavljanjem čebelic. Je to stvar naše gospodarske okrepiteve, je pa to tudi stvar vzgoje in samovzgoje posameznika, vezbanje v skromnosti in v samoopovedi. Tu bo treba še veliko sistematičnega dela.

Stopinje naše strokovne in kulturne organizacije toliko časa ne bodo trdne in gotove, dokler ne bodo utrjene z močnimi delavskimi posojilnicami.

Velik shod tobačnega delavstva.

V ponedeljek 23. aprila je sklicalo predsedstvo obratnih zaupnikov v tobačni tovarni v Ljubljani shod vsega delavstva z namenom, da delavstvo kompaktno zahteva, da se vendar že enkrat izda pravilnik, s katerim bi se uređila kategorizacija, plače in pokojnine tobačnega delavstva.

Ob nabitosti polni dvorani Mestnega doma je otvorila shod predsednica obratnih zaupnikov tov. Pavla Gašperlin, ki je podala besedo tajniku JSZ tov. Iv. Gajšku, ki je v stvarnem govoru orisal borbo tobačnega delavstva in delo »Jugoslovanske strokovne zveze«, kakor poslancev SLS za doseg pravilnika, pravičnih plač in pokojnin. Ker je JSZ obveščena, da je g. fin. minister izgotovljen pravilnik vrniti upravi monopolov v ponovno korekturo na intervencijo socialističnih organizacij iz Bosne in Dalmacije, vsled česar je te organizacije obsojati, da so preprečile, oziroma zadržale izdajo pravilnika, je govornik pokazal pota, ki se morajo podvzeti, da se pravilnik sedaj ne poslabša, hitro izgotovi ter izda. Izvajanje govornika je celokupno delavstvo burno odobravalo.

Nato je govoril sodrug Maktev v imenu »Saveza monopolnih radnikov«, ki je preprečil s svojo nepremišljeno intervencijo izdajo pravilnika. S svojim nestvarnim, demagoškim in s političnim hujskanjem pobarvanim govorom je na-

letel na take proteste in odpor, da je moral svoj ponesrečeni govor med splošnim prerekanjem končati. Govornik je dokazal, da socialistom ne gre za stvar, ampak za umazane politične cilje.

Tov. Gajšek je očitke in napade sodruha Makuca na JSZ in poslance SLS krepko zavrnil in le njegovemu mirnemu nastopu se je zahvaliti, da se važen shod ni razbil, kar je socialistična manjšina hotela doseči.

Zatem je govoril sodrug poslanec Petejan, ki ni povedal nič novega, le ob poslance SLS se je obregnil, češ, da bi lahko z enim mahom dosegli podpis pravilnika, da ga noče nihče v Belgradu poslušati itd. Končno je pa le povedal resnico, da bi močna strokovna organizacija vsega monopolnega delavstva lahko prej dosegla pravilnik kot dva ministra. Še to je povedal, da socialisti v Bosni in Dalmaciji nimajo organizacij.

Za sodrugom Petejanom je zopet govoril tov. Gajšek, ki je poudaril, da s. Petejana poslanci zato niso poslušali, ker so o razmerah in zahtevah tobačnega delavstva že zdavnaj in še bolje govorili poslanci SLS, ki so se dosedaj za pravice tobačnega delavstva največ trudili, če pa niso v celoti uspeli, so krive razmere v Belgradu, trdovratnost uprave monopolov in pa neorganiziranost tobačnega delavstva v ostalih delih države. Ker je s. Petejan sam rekel, da bi močna organizacija lahko več dosegla kot dva ministra, ni čuda, če ne more en slovenski minister vsega doseči, ker take organizacije ni. Zanimiva je tudi ugotovitev s. Petejana, da tistega »Savca«, s katerim se tukajšnji socialisti toliko ponašajo, prav za prav ni.

Tov. Gajšek je pozval delavstvo v organizacijo in na stvarno delo za doseg zahtev, nakar je bila resolucija, ki jo je predlagal na upravo monopolov, soglasno sprejeta. Z resolucijo so dobili pošteno klofuto tiste socialistične organizacije, ki so pravilnik za tobačno delavstvo preprečile. Resolucijo vsled pomanjkanja prostora priobčimo drugič.

Ko je še skušal govoriti neki socialist, je predsednica zaključila veliki zbor, katerega so zaman skušali neloyalni socialisti, ki jim ne gre nič za pravilnik, razbiti.

Iz tega shoda pa sledi za krščanske socialiste nauk, da, če hočemo uspeti s svojimi zahtevami, moramo prekiniti vsak stik z demagoškimi socialisti, ki hočejo vsako priliko izrabiti le za svoje politične namene, tudi če delavski interesi pri tem še tako trpe.

Mi moramo zbrati vse pošteno delavstvo v našo organizacijo, ker le mi bomo s pomočjo poslance SLS dosegli pravilnik in pravice tobačnega delavstva, socialisti pa naj s svojim osamljenim s. Petejanom sklicujejo shode kakor hočejo in znajo in tulijo tako dolgo, dokler jih bo kdo hotel poslušati.

„Žena z zaprtimi očmi“?

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Brezdelni dohodki niso opravičeni.

Trda je morda vitez te trditve in marsikom se bo morda zdela krivična. Toda to je le na vitez. Kdor stvar natančneje motri, mora potrditi resničnost te trditve in vse posledice, ki iz nje izvirajo. Nujno človek potrebuje hrano, obleko, stanovanje itd. zase in za družino, katero si po pravici sme osnovati. Zato, da si človek vse to potrebno preskrbi, mora imeti dohodke. Tu se pa že začenja problem.

Dohodki so dvojne vrste: pridobljeni z delom kot plačilo za duševno ali telesno delo (potrebno je eno in drugo) ali pa brezdelni dohodki. O teh slednjih tu govorimo. Tudi brezdelni dohodki so razne vrste. Brezdelni dohodki so dedščine, loterijski dobitki, najdeni zakladi itd. Brezdelni dohodki so oni, ki jih dobivajo lastniki delnic, v navadnem življenju jim pravimo dividende, obresti od naloženega kapitala v bankah, hranilnicah itd. Brezdelni dohodki so v neki meri oni, ki so jih deležni lastniki gozdov, ki brez posebnega truda prinašajo dobiček, isto velja o vinogradu ali travniku ali njivi, ki ob istem trudu dajejo boljše dohodke, ali ob neznatnejšem trudu enako dobre

Strokovna organizacija.

Mariborsko okrožje

Ribnica na Pohorju. Za obratne zaupnike so bili izvoljeni v kamnolomu A. Lenarčič 17. marca t. l. sledeči delavci: Weis Franc, Gradišnik Karl, Miklavc Rajmund in Ditinger Roman. V kamnolomu A. Res in drug so bili izvoljeni: Miklavc Miha, Skarlovnik Jože, Verdinek Ivan, Vilteršnik Ivan in Kop Ciril. Obratni zaupniki so v sporazumu z delavci ustnovili podporni fond, ki bo v slučaju bolezni in brezposelnosti v oporo delavcem. Soglasen sklep je bil, da vsak delavec prispeva mesečno v ta sklad 10 Din, kar ne bo delavskih plač nič obremenilo, kajti v kolikor je sedaj zmanjšan davek na ročno delo, se bo ta denar plodonosno nalagal v korist celokupnega delavstva v imenovanih podjetjih. — Zaupnik.

Lesni delavci

Rimske toplice. Ker je pred časom znižala tovarna podjetnikov akordne postavke, so se vršila na zahtevo naše organizacije 19. aprila v tovarniški pisarni pogajanja, ki jih je sklicala Delavska zbornica z namenom, da se znižanje plač revidira in akordne postavke zopet povišajo. Delavsko zbornico je zastopal g. Tokan, JSZ tajnik Gajšek, delavstvo glavni zaupnik Ulaga in Groznik, podjetje pa obratovodja g. Carotta. Po daljši razpravi se je dosegel sporazum, da se znižane akordne plače povišajo za 5, oziroma 20 do 30 odstotkov z dnem 23. aprila. Čeprav je beležiti uspeh naše organizacije, vendar bi ta uspeh bil lahko večji, ako ne bi bil del delavstva organiziran pri podjetniški organizaciji, demokratski, katere zastopnik ni tekom pogajanj za delavstvo niti z mezincem mignil. To si naj tamošnje delavstvo dobro zapomni, in če je pametno, če noče še naprej samo v svojo skledo pljuvati, naj tako organizacijo in takega zaupnika, ki se za delavstvo ne briga, zapusti in se v celoti priključi Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je svoj čas, ko še ni bilo v podjetju demokratske organizacije, dosegla vse lepše uspehe kot sedaj, ko nam dela zgago »rumena« organizacija. Vsa čast pa zaupniku Ulagi, ki je tudi to pot pokazal, da je pravi zastopnik delavstva in mož na svojem mestu.

Rudarji

Zagorje ob Savi. Opozarjamo tovariše odbornike, da se vrši vsako prvo nedeljo v mesecu odborova seja skupine rudarjev. Redni mesečni sestanki pa bodo vsako tretjo nedeljo vsak mesec. Vabimo članstvo, da se sestankov pridno udeležuje.

Tovarniški delavci

Kočevje. V nedeljo 22. aprila se je vršil v Kočevju v prostorih »Uniona«

občni zbor Strokovne zveze tovarniškega delavstva, skupine Kočevje. Občnega zbora so se udeležili rudarji, lesni in tekstilni delavci. Udeležba je bila od strani članov in ostalega delavstva izredno lepa, kar je dokaz, da se Kočevje prebujna in z njim delavstvo, ki stopa v močne vrste krščanskih socialistov. Prav je tako! To je edina rešilna pot, po kateri se more delavstvo otresti duševnega in telesnega jarma, v katerega je vsled neusmiljenosti kapitalizma tesno uklenjeno kot sužnji. Na shodu je poročal tajnik JSZ tov. Ivan Gajšek, katerega izvajanja je delavstvo pazno poslušalo in poseglo tudi v debato. Skupina je izpremenila svoja pravila in se sedaj imenuje: Strokovna skupina delavcev in uslužbencev v Kočevju. Skupina je včlanjena v JSZ. Enodušen zaključek zborovalcev je bil: Vsi v Jugoslovansko strokovno zvezo, na delo za močno našo organizacijo in boljšo bodočnost kočevskega delavstva! Da se bo to zgodilo, jamči novi odbor, ki je bil izvoljen izmed najboljših mož in fantov raznih delavskih strok. Naprej do cilja!

† Edi Kukman.

Dne 17. aprila t. l. je neizprosna smrt zatisnila oči nadebudnemu tovarišu Edi Kukmanu. Pokojni je bil od leta 1922. tajnik Strokovne zveze rudarjev, sodeloval je na izdelavi poslovnika in pravilnika S. Z. R. Bil je neustrašen borec za krščanske ideje ter se vsikdar vneto potegoval za delavske pravice. Kot predstavnik S. Z. R. je sodeloval pri vseh mezdnih pogajanjih in kolektivnih pogodbah, ter odločno zagovarjal in branil interese rudarjev. Leta 1923. mu je uspelo pri deželni vladi, da je došla komisija Pokojninskega sklada za rudarje v Trbovlje, ki je na licu mesta ugotovila bedno stanje kronskih starovpokojevcv. Uspeh njegovega dela je bil, da se je priznala upokojevcem doklada.

Po zlomljeni rudarski stavki 1. 1920. je bil odpuščen pri T. P. D. Od takrat je začel vidno hirati, skrb za vsakdanji kruh mu je začela izpodkopavati zdravje in podlegel je neizprosni proletarski boleznici sušici. Z njegovo prerano smrtjo je zgubila družina dobrega očeta, strokovna organizacija kršč. soc. rudarjev pa enega najboljših delavcev.

Poln idej in organizatoričnega duha je legel v prerani grob. Njegov trud in delo se mu v tej dolini solz in trpljenja ni poplačalo, zato naj pa v večnosti dobi zasluženo plačilo. Naj mu bo zemljica lahka!

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

Naš prvi majnik.

Ljubljana. Naše delavske organizacije proslave prvi maj po sledečem sporedu: Na predvečer, 30. aprila, bo ob 8 v Ljudskem domu akademija kršč. socialističnega akademskega kluba »Borbe«. — Prvega maja ob 8 jutraj bo pri oo. frančiškanih sv. maša z govorom. Ob devetih v Rokodelskem domu zborovanje. Ob pol 2 popoldne izpred parka pri cerkvi sv. Petra odhod k Sv. Jakobu ob Savi, kjer se združimo s tovariši iz Vevč. Dolžnost vsakega krščanskega socialista je, da se vseh prireditev udeleži!

Maribor. JSZ praznuje 1. maj z izletom v naravo, kjer hočemo kot enota krščansko socialističnega delavskega pokreta manifestirati za naše pravice, za svobodo zborovanja in združevanja, za delavsko zaščito, za izvajanja delavske zakonodaje in svetovni mir. Spored: Ob pol 2 popoldne zbiranje na trgu Svobode. Ob 2 odhod z godbo na čelu v Krčevino, kjer bo javen delavski shod pred društvenim domom v Krčevini. Po shodu prosta zabava s petjem in godbo. — Tovariši, tovarišice! Pozivljamo vas, da se vsi do zadnjega udeležite naše prvomajske proslave! — Odbor.

Preska. Kakor druga leta, tako praznuje tudi letos naše delavstvo svoj praznik po sledečem sporedu: 1. maja ob 7 jutraj v župni cerkvi v Preski sv. maša za žive in umrle člane naše organizacije, takoj nato pa v Društvenem domu delavsko zborovanje. Govornik iz Ljubljane. Na zborovanju bomo obravnavali tudi zadevo starostnega zavarovanja delavstva Združenih papirnic. — Delavci, delavke, udeležite se proslave našega praznika polnoštevilno, da dostojno manifestiramo za naše pravice! — Odbor.

Vič. Vabimo vse naše prijatelje, da se udeležite naše akademije, ki se vrši v nedeljo 29. aprila točno ob 8 zvečer v društvenem domu na Glincah. — Spored: 1. Pozdrav (Edi Kočbek); 2. Molitev (recitacija); 3. Himna borcev (pevski odsek); 4. Možje (zborni govor); 5. Delo (zborni govor); 6. Kroparji (pevski odsek); 7. Žene (zborna recitacija); 8. Mati (scena); 9. Rutar (deklamacija); 10. Anima (duhovna igra v 3 slikah). Pri prireditvi sodeluje tudi tamburaški odsek. — Vstopnice po 8, 7, 6 in 5 Din ter naj se rezervirajo pravočasno. Naša podružnica Krekove mladine bo s to prvo akademijo pokazala, da je začela s temeljitim, stvarnim delom.

Sneberje-Zadobrova. Podružnica Krekove mladine priredi proslavo delavskega praznika na predvečer, v ponedeljek 31. aprila ob 8 v Devici Mariji v Polju z delavsko igro »Zrtvec«. Vsa okoliška društva in prijatelje delavstva vabimo, da se prireditve udeležite in na ta način skupno manifestiramo za naš delavski praznik.

Tržič. Spored za praznovanje 1. maja je sledeči: Na predvečer, 30. aprila ob 8 predavanje v Našem domu. 1. maja

dohodke. Takih dohodkov bi lahko našli še celo vrsto, pa naj to zadostuje, ker so te vrste dohodki najbolj očitni in v vsakdanjem življenju najbolj domači.

Prve vrste dohodke, ki so nekaki darovi sreče, so n. pr. bogate dedščine, loterijski dohodki, najdeni zakladi in podobno. Glede teh dohodkov ne moremo reči, da so neopravičeni, ker bi enako morali govoriti tudi o krivični neenakosti ljudi glede nardarjenosti, lepote telesa, zdravja itd., ki so nekaki naravni darovi sreče ozir. bolje rečeno Stvarnika. Gotovo je, da pri tej vrsti dohodkov ne čutimo krivice, k večjemu lahko nevoščljivost, ki pa tudi nič ne hasne. Seveda s tem nočem reči, da tisti, ki so deležni takih darov niso dolžni pomagati manj oblagodarjenim. In prav tako je povsem naravno, da so primerno obdavčeni, ker z ozirom na to, kar imajo, uživajo neprimerno višjo državnoopravno zaščito, kakor tisti, ki nimajo nič.

Podobno bi lahko rekli tudi o onih brezdelnih dohodkih, ki imajo svoj izvor v večji rodovitnosti zemlje, ali naravnem prirastku premoženja, ki se vrši recimo v gozdovih itd. Tudi tu človek ne čuti krivice razen morda v obdavčenju, ako mora morda lastnik nerodovitne zemlje, mladega, komaj zasajenega gozda plačevati enak davek kot lastnik zemlje, ki z malim

trudom pridela več in boljše, kot drugi z večjim trudom. Država, katere dolžnost je, da skrbi za častni blagor državljanov, je dolžna v predpisovanju davkov ozirati se na to razliko iz enakega razloga kakor pri zgoraj omenjenih brezdelnih dohodkih.

Očitna pa je neopravičenost brezdelnih dohodkov pri tistih dohodkih, ki jim pravimo obresti, dividende itd., ki so jih deležni lastniki raznih delnic, kapitala sploh. Ti dohodki so sadovi tujega dela, in torej drugim utrgan zaslužek. Prav zato se tudi boj vrši danes v prvi vrsti proti kapitalizmu. Naš boj velja vsem brezdelnim dohodkom. Na stvari namreč ne spremeni nič, ako bi, recimo, lastnik na prvem mestu omenjenih dohodkov iste spremeni v delnice ali jih naložil v banko.

Kakor hitro bi njegov dohodek začel rasti na ta način, bi postal neograničen. In prav tako na stvari nič ne spremeni, ako bi lastnik kapitala zato kupil gozdove itd., da bi si ohranil vitez upravičenosti dohodkov. Kajti kakor pravilno navaja dr. Gosar Mengerja: »niti najmanjšega razloga ni, da bi se z naravnega in verskega stališča proti obrestim bolj borili, nego proti drugim oblikam brezdelnih dohodkov in njihovim izročkom.« (Soc. ekonomija, str. 250.) Naš boj velja vsem brezdelnim dohodkom brez razlike, to je naravna posledica splošne dolžnosti dela.

Utegnil bi morda kdo ugovarjati, ne morda iz vrst krščanskih socialistov, ampak iz vrst drugače mislečih: Kaj pa veleposestva raznih knezov, škofov, kaj pa je z velikanskimi dohodki raznih tovarnarjev? Na to odgovarjam: Veleposestva knezov so nekak ostanek srednjeveških fevdalnih časov. Graščaki in knezi so v tedanjih brezpravnih razmerah izvrševali službo današnjih okrajnih glavarjev, sodnikov in vrhu tega pogosto tudi službo vojaštva in žandarmerije. Za izvrševanje teh dolžnosti so morali imeti posestva in dohodke. V današnjih časih, ko te službe izvršujejo drugi, je povsem naravno, da jih sme država razlastiti in jim pustiti toliko, kolikor potrebujejo, da se z delom prežive.

Nekaj sličnega vidimo pri škofijskih veleposestvih. Škofje opravljajo službo apostolov, oznanjajo nauk Kristusov in s tem vzdržujejo temelje človeške družbe. Razumljivo je, da to službo ne morejo v polnem opravljati sami, temveč potrebujejo duhovnikov. Če hočejo pa imeti duhovnike, morajo skrbeti za naraščaj v gimnaziji in bogoslovju. Skrbeti morajo za službo božjo, za uboge duhovnike, za reveže itd. Za vse to morajo naravno imeti tudi dohodke in v ta namen so jim bili izročeni od vernikov.

Veliko bi se dalo govoriti tudi o brezdelnih dohodkih tovarnarjev, trgovcev itd., pa o tem drugič več.

Razširjajte „Pravico“!

bila, ker je kraj od železnice preoddaljen. Projektirana je bila zračna železnica na postajo Sava, kar bi pomenilo milijonsko investicijo. Radi vojne se načrti niso izpeljali in cela stvar ni prišla do razmaha. Vsled nesposobnosti nekaterih obratovodij so delo v rudniku omejili in lanske leto sploh popolnoma prenehali. — Ker smo slišali, da se bo letos delo v revirjih obnovilo, smo to novico veselo pozdravili. Že prvi dan se je stavilo družbi na razpolago okoli 200 delovnih moči, kar naravno kaže čisto ameriškansko brezposelnost v našem industrijskem kraju. Bilo pa je sprejetih le kakih 30. Kaka bo plača se ne vprašuje. In zgodilo se je, da so bili ti ljudje plačani po 24 Din na štih. Med njimi so največ obrtniki, katere rabi družba v delavnici in kvalificirani rudarji. Značilno je, da delavstvo trpi in gara za 3 Din še vedno in še bo, dokler ne bo čutilo potrebe po organizaciji, ki bo branila izmožgane okostnjake pred inozemskim kapitalom. Kakor smo veselili, da se dela, tako opravičeno opozarjamo oblasti, da pogledajo kaj se godi pri nas. Še na tuji zemlji ne pustimo gladovati naše ljudi, tembolj smo nezadovoljni, če trpijo tam, kjer so se rodili. Vam pa delavec kliče: Vsi v krščansko bojovno organizacijo! Brez truda ne bo uspehov!

Laško. V nedeljo 22. t. m. je bilo tukaj predavanje o alkoholu in njegovi škodljivosti. Predavanje je bilo zelo poučno, pa tudi zanimivo. Upamo, da bo tudi rodilo sadove. Zlasti naj bi starši priznali škodljivost alkohola za otroke. Ne dajate otrokom opojnih pijač, če hočete imeti pozneje trezne fante in dekleta. Naj živi treznost in naša zdrava mladina!

Trbovlje. Dne 17. aprila je imel tukajšnji občinski odbor tajno sejo, ki je s svojo socialistično-komunistično in demokratsko večino nastavljal socialnega in gradbenega referenta. Pri nastavitvi socialnega referenta se ni omenjena večina ozirala ne na sposobnost in ne na omejitve brezposelnosti. Več kot tri me-

sece so župan in drugi soc. odborniki zagotavljali, da bodo nastavili osebo, ki je zmožna in brezposelna. Vse njih obljube in zagotovila so se izkazale dne 24. aprila kot neodkritosrčne in mora človek, ki ima le količkaj značaja, smatrati tako postopanje za poniževalno in nehvalevredno za obč. odbornike in župana. Vsi oni gospodje, ki so tem obljubam verjeli, so bili prevarani. Občinski odbor je mesta uradno razpisal, kar seveda na ta način ni bilo potrebno. Prepričani smo, da so bili že prvotno mnenja, da nastavijo svoje eksponente. Nastavljena sta g. Rancenger kot gradbeni referent, in g. Karimšek kot soc. referent. Za mesto zadnjega sta pri razpisu zaprosila dva brezposelna in sicer en maturant in en bivši uradnik inspekcije dela, dočim je bil sedaj nastavljeni aktivni uradnik pri rudniku. Iz tega sklepamo, da socialisti in drugi, ki imajo večino v občini, nimajo srca in volje, da omejijo brezposelnost. V tem imajo le polna usta obljub, dočim pa v delu kažejo drugače.

Za žene in dekleta.

Pranje finih čipk. Kadar peremo prav fine čipke in hočemo, da postanejo nekoliko trde, primešajmo milnici nekoliko sladkorja, pa bo uspeh dosežen.

Svila. Da obdrži svila pri pranju prvotno barvo, kani v vodo par kapljic limonovega soka. Bela svila ne porumeni pri pranju, ako pridenemo vodi nekoliko belega kisa.

Glavobol. Prav hud glavobol se dostikrat odpravi, ako si čelo izmijemo z zelo vročo vodo.

Čevlji. Ako se novi čevlji nikakor nočejo svetiti, oribajmo jih s prerezano limono. Pustimo, da se posuše, nato pa čistimo navadnim potom.

Beljak se bo mnogo hitreje dal raztepsti, ako mu pridenemo noževo špico soli.

Maslo. Ako je surovo maslo trdo, preden ga hočeš rabiti, postavi skledo na

Krema HELGOLIN

vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. **A. KNIFIC, ŠIŠKA.**

lonec kropa. To je mnogo boljši način omehčanja, kot pa postavljati pred ogenj.

Kava. Kadar je kava neposredno pred zavretjem, prideni par zrn soli, na kar bo imela kava mnogo boljši okus.

Madeže iz usnja odpravimo, ako namažemo dotično mesto z vazelinom.

Za kratek čas.

Prevara. Na neki težki skalj so odkrili napis: »Blagor njemu, ki me prevrne na drugo stran!« In z vso vnemo so se spravili ljudje nad skalo in jo res prevrnili. Upali so, da bo kaj izredno dragocenega pod njo. Na drugi strani skale pa so čitali napis: »Hvala vam! Kajti naveličala sem se že na eni strani ležati!«

Pri pisanju pisma. Prijatelj: »Temu lumpu in falotu pišeš ti: Spoštovani gospod?« — »Kako pa naj mu pišem?« — »Piši mu: Dragi kolega!«

Razlog žene za nov klobuk. — Mož: »Ne, novega klobuka ti pa ne kupim!« — Žena: »Tako! In ti hočeš biti potem še načelnik Ofepševalnega društva?!«

Zamišljenost. Profesor je sedel pri pisalni mizi ter delal. V sobo planeta sinčka Mirko in Pepček. Profesor se hitro obrne ter zarentači: »Kaj pa hočeta zopet, pustita me v miru.« — »Le lahko noč sva ti prišla voščiti,« pravi Mirko. — »Že dobro, že dobro, toda sedaj nimam časa, pridita jutri zjutraj.«

Ponesrečena zvižaja. Skopuh Ahacij je dobil v jeseni od sosedov in prijateljev obilo kolin. Ko pa je pripravljati tudi sam koline, so ga trle bridke skrbi, kako naj povrne vse dobrote svojim sosedom in prijateljem. Na vsak način je hotel celo zaklano svinjo obdržati zase. Vprašal je za svet svojega soseda zvitega Miheca: »Ti Mihec, kaj naj na-

pravim, da mi ne bo treba vračati kolin?« — »Mihec: »Ho, je prav lahko. Jutri zjutraj razglašiš, da ti je bila svinja ukradena.« — Ahacij: »Saj res.« — Zviti Mihec pa si je ponoči premislil ter Ahaciju svinjo res ukradel. Ko je drugo jutro Ahacij srečal Miheca, mu je potožil: »Čuj, Mihec, meni so ponoči ukradli svinjo.« — Mihec, le tako govori, pa ti bo vsakdo verjel.« — Ahacij: Meni so v resnici ukradli svinjo.« — Mihec: »Tako je prav. Če boš tako vztrajal pri svoji trditvi, boš še mene prepračil...«

Nekdo, ki se je pisal Janez Luknja, je bil tako len, da se je podpisoval samo s črko J, poleg te pa je s peresom skózi papir napravil luknjo.

Zvest sluga. Poročnik je naročil slugi: »Prinesi mi vina, da se napijem do smrti!« — Sluga Janez je postal in rekel: »Dovolite mi gospod poročnik, da smem z vami umirati!«

Ta se pa spozna! Mala Fanika je toliko časa nadlegovala staro mamo, da jo je vzela seboj v kino. Po predstavi je vprašala Fanika staro mater, ki ni prav dobro slišala, kako se ji je prav za prav dopadlo. »Za tebe je bilo morebiti prav lepo, jaz pa nisem nič slišala,« je bil odgovor mamice.

Previdno. »Ali me imaš za tepca?« — »Nikakor ne, še na misel mi ne pride! Samo včasih se človek moti.«

Nepričakovan odgovor. Vljudni gost gostiteljci: »Ali bom smel sedeti na vaši desnici?« — Gostiteljca: »Ne, s to bom jedla. Bolje, da se vsedete na stol.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

17

Milica otrok bolesti.

V sencih ji je kljuvala kri, ko se je Milica prebudila iz nekakšne omotice, prav takšne, kot jo je čutila ono noč po veselici. Zdaj je vnovič pričela čitati pismo. Počasi, stavek za stavkom, stran za stranjo. In še enkrat in še. Pa le še ni mogla prav verovati. Vendar ji je počasi vstajala v srcu vera; saj ne morejo lagati še oči, te lepe oči, ne morejo varati! Preveč je bilo hrepenenja v njih, ko so jo ugledale prvič! In besede: preproste so, odkrite. Ljubi jo, ljubi, in kljub temu ji ne obeta nebes, ne raja, ne bogastva! Prosi, ponižno prosi, vso svojo srečo in nesrečo v njene roke polaga. Ah, kako bi ga objela s temi rokami; z belimi dlanmi bi mu segla v obraz prav narahlo, prav do ustnic bi se dotipali drobni prstki in poslušali, če mu je beseda privrela res iz srca, iz dna duše! Če je vse to v njem tako lepo, tako čisto, kakor je v njej!

»Gospodična, že trikrat sem Vas poklical, pa nič ne slišite!« je udaril v Miličino hrepenenje ravnatelj glas in že je stal sam pred njo. Hitro je deklica zgenila pismo in je potisnila v knjigo poleg sebe. Nikdo ne sme videti vanje!

»Saj sem dejal, da ste zaljubljeni, gospodična, že zadnjič sem dejal!« se je posmejal ravnatelj in je dvignil prst:

»Le pazite, gospodična, Vaše oči so nevarne! Da se jih ne bo preveč ujelo vanje!«

Milica ni razumela prav ničesar, kar ji je pravil ravnatelj. Kmalu je spoznal ta sam, da je Milica z mislimi nekje daleč, daleč in je s slutnjo v srcu, ki so mu jo dahnilo Miličine nenavadno svetle oči, da morda res ne sme motiti, odložil delo in naročilo za drugi dan.

Ali je mesto danes v praznično odeto? So li hiše nove in se res vsa okna smejejo? So ljudje danes drugi, ko navadne dni, ker je sama radost

na njihovih obrazih in samo prešeren smeh jim v očeh? Glej, glej še celo tička se je zmotila in je prižgolela prav na ulico! Prav pred domov hitečo Milico! So zvonovi danes drugače uglaseni, ker pojo samo veselje v veselo poldne? In tistile prosjak tamle, ki se plazijo po vseh štirih: nič ne proži roke v bogajme Milici nasproti, ampak se ji smeje v lice in je luč v njegovih očeh, ne žalost in obup ko navadno!

Milica danes ne doume mesta, ne ljudi, ne stvari krog sebe. Pojejo! Vsi pojejo, vse poje, vse se smeji, vse je veselo! Vse hiti, kakor bi krilala imelo. Pa ne gori v zeleni Štajer, tja v ono mesto, kjer živi in nanjo misli njen ljubi, ki odgovora čaka na pismo? Ali morda, morda pa vsi vidijo Miličine misli, se vsi ž njo radujejo, ki so jo dan za dnem gledali otožno, zamišljeno hiteti mimo? Kaj jo izdajajo njene oči? O, samo luč, samo luč trosijo Miličine oči danes; vse gori v tej luči, v tem utešenem hrepenenju! Vsem svetijo te oči, vse ozarjajo s svojimi smejočimi se žarki, povsod sipljejo luč, luč, luč! O, vsi vedo, vsi: Milici je pisal njen ljubi! V njeni drobni rokici je položil svojo usodo, svojo srečo in nesrečo! Vsi vedo, vsi ji bero v srcu in v obrazu in vriskajo ž njo!

Mati doma začudeni pogledajo hčer, ko stopi k njim in se posmeje:

»Mama, danes je pa lep dan!«

»I, kakor drugi dnevi je! Vroče je, vroče!« Ne razume, si misli Milica in že se obrne k Anki in Cilki, ki ste zasopli in razgreti pritekli iz šole:

»Doli je ostal. Metulja ima, belega, lepega, ga je v mestnem logu ujel!«

»Takole se podite vedno, tudi vedve paglavki! Ali bi se radi prehladili?« pokarajo mati deklici, stopijo bliže k oknu in pokličejo Tončka.

»Saj danes je toplo, mama, ne bodo se prehladili! Je tako lep dan!«

»I, kaj imaš le s tvojim lepim dnevom?« jo zavrnejo mati. Ah, saj res, mati ne razumejo tega, si misli Milica, mati imajo preveč drugih skrbi in

ne utegnejo! Zato pa pritegne Milica k sebi v naročje Cilko in se šali z njo.

»Alo, brž molimo, pa jest! Anka mora nesti kosilo očetu in Metodu! Tudi nanju moramo misliti!«

Da, oče, oče, plane Milici v misli, ta bo razumel, da je danes lep dan, da je danes samo solnce, sama luč tudi pri Ravnikovih! Oče bi samo v njene oči pogledal, pa bi videl, da je solnce tudi v njenih očeh, v njenem srcu, da je lep dan v njej in okrog nje, res lep dan!

Vse popoldne je še nadalje pelo in vriskalo v Milici. Bog ve, kolikorati je že pismo prebrala! Naj je mislila, kar je hotela, delala karkoli, vedno se je znova oglašalo v njej ono iz pisma: beseda za besedo se je vrstila, stavek za stavkom se vračal. Milica je znala vse pismo na pamet in kljub temu je je vedno znova brala. Naravnost mučno ji je bilo v pisarni, ko je roka sama od sebe mesto poslovnega zapisala celo besedo iz pisma. Ni mogla in ni mogla delati. Dobro, da ni bilo popoldne ravnatelj v pisarni. Milica se je nekaj časa mučila z delom, a je končno uvidela, da ne more danes napraviti ničesar. Ono iz pisma se je vedno znova oglašalo. Vstala je, poprosila ravnateljevega namestnika, če sme uro prej iz pisarne, češ, da ima opravke in je odšla.

Ni šla domov. Doma ni luči dovolj, je pretesno. Doma so skrbi, je mama, so otroci, sestriči in bratec. Milica je krenila iz mesta ven na polje. Rada bi hodila tako, kakor ono nedeljo popoldne z očetom skupaj. O, danes bi ona njemu natrgala rdečega maka; danes bi mu ona razlagala, kako je žito lepo v polju, kako je trava zelena, kako se reče tej ali oni roži! Za vsako bi imela izbrano ime: ta bela marjetica bi bila žarek jutranjega solnca; ona rdeča detelja odsev večerne zarje; maku bi rekla srce; žitni klas bi poklicala za dušo, travo zeleno za dobroto; in slaku med žitom bi dejala oči! Tako bi vsaki cvetlici znala povedati ime. Kako bi jo gledal njen dobri ata, kako se čudil njeni učenosti!